

Георгієва С. І.
(м. Одеса)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БОЛГАРСЬКОЇ ДІАЛЕКТНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню болгарських переселенських говірок в Україні, сучасний стан мовної системи яких практично ще не досліджувався, хоча обстеження та складання цілісного інвентарю маркерів різних мовних рівнів є дуже важливим також при визначенні генетичної близькості досліджуваних переселенських говорів до говірок у метрополії.

Ключові слова: болгарський етнос, острівна мова, болгарські переселенські говірки, мішана говірка, діагностуючі діалектні маркери.

Сучасні етнологи встановлюють декілька видів острівних спільнот болгарського етносу, які знаходяться у відриві від основного територіального масиву. Це — етнічна діаспора, етнічний анклав, етнічна дисперсія, ексclave, функціональна діаспора, економічна діаспора, нова і стара еміграція, що зберегла в тій або іншій мірі етнічну самосвідомість, діаспора, що є транснаціональною інституцією і формацією, що виконує перш за все політичні господарські функції [27, 41].

Досліджуючи матеріальну і духовну культуру болгарської діаспори в Україні, етнографи дійшли висновку, що в результаті консолідаційних та інтеграційних процесів у кінці ХІХ ст. на території Бессарабії сформувалась однорідна культура субетнічних груп, яка не ототожнюється з етнографічним розмаїттям населення Болгарії [23, 89]. Але укрупнення етнічних одиниць в історії народів виявляється з більшою визначеністю і силою, ніж конвергентна мовна інтеграція, яка відбувається повільніше. Тому не випадково дослідники переселенських говірок часто констатують факт збереження ними вихідної матірньої основи. У мові простежується більша стійкість субетнічних елементів. Цю особливість мови як засобу вербалізації інших форм культури відзначають етнографи та історики [23, 97].

Мета дослідження — шляхом аналізу сучасного стану болгарських переселенських говірок дослідити стан її збереження як засобу спілкування і як структурного феномена та окреслити основні тенденції розвитку болгарської діалектної системи в Україні.

Сучасний стан болгарських говірок на тлі говірок метрополії та літературної мови досліджено

у монографічних працях сучасних дослідників Стоянова І.А. [26], Стоянової Е.П. [27], Колесник В.О. [2, 21, 22] та ін. Зокрема доказово продемонструвано добрий стан збереження вихідного стану суворовської [6, 19], чушмелійської [17, 18], вільшанської [9], твардицької [20], кірничанської [2], кальчевської [29], кубейської [3], зорянської [12-14] та інших болгарських переселенських говірок. Водночас спостерігається формування проміжної форми ідіому на шляху від діалекту до літературної мови — інтердіалекту, яке І.А. Стоянов окреслює терміном *бессарабське болгарське* або *буджакське болгарське койне* [26, 12].

Факт збереження етномовної цілісності болгарами-переселенцями, як справедливо зазначає П.Ю. Гриценко, є цінним як об'єкт досліджень саме завдяки своїй унікальності, несхожості з долею інших етномовних анклавів на теренах України, передусім сербів, поляків, чехів, вірмен, росіян [16, 45]. Взаємодія з іншими мовами регіону, інтеграція з іншими болгарськими говірками — міждіалектна взаємодія — не спричинили втрати самотності болгарських переселенських говірок. Підсумовуючи роль історичних та соціокультурних чинників, що сприяли збереженню болгар-переселенців як окремого етносу з актуалізованою етнічною самосвідомістю й історичною пам'яттю, науковці відзначають передусім переважну моноетнічність поселень, наявність зв'язків між болгарськими селами, збереження мови, фольклору, багатьох важливих рис традиційної духовної і матеріальної культури [16, 46]. Провідне місце серед чинників збереження етнічної цілісності, безумовно, належить мові.

Болгарські переселенські говірки мають незаперечне значення для спостережень над мішаними говірками. Навіть та невелика група говірок, обстежених авторами «Атласа болгарських говірок у СРСР (далі — АБГ)» у 1958 р., дає можливість спостерігати різні типи і різні стадії розвитку мішаних говірок. Є села, у яких із самого початку були заселені представники різних говірок. В результаті сумісного співіснування в них утворилась єдина говірка, але варіанти у ряді випадків могли зберігатися. Як приклад наводиться говірка с. Чійшія, де мешкають переселенці із різних

районів Болгарії — Казанлика, Старої Загори, Варни, Рушука та інших місць [31, 232-233].

Ст. Стойков справедливо зазначив, що «...діалектна диференціація болгарського континууму дуже складна, діалекти не відділені чітко один від другого, а переходять один в другий, тому неможливо точніше визначити їхні межі [25, 95]».

Дослідники відзначають, що для мішаної говірки характерне співіснування рис кількох діалектних систем, а для перехідних говірок — субституція рис однієї говірки іншою.

Ще Ст. Стойков відзначав, що особливістю атласа є те, що в ньому значне місце займають мішані говірки. В болгарській діалектологічній літературі і дотепер немає досліджень подібного типу, тому ці матеріали мають особливу цінність не тільки для болгарської діалектології, але й для мовознавства в цілому, оскільки визначають умови співіснування та напрями змін при взаємодії різних мов та діалектів.

Розрізняються різні форми мішаних говірок. В одних випадках маємо справу із взаємовпливом, коли у мішаній говірці функціонують одночасно риси двох говірок, в інших одна говірка перемагає (домінує), як це відбулось, наприклад в говірці міста Болграда, де сливенська говірка лягла в основу койне [4]. Укладачі атласу визначають і різні етапи, які проходять мішані говірки: для першого етапу характерним є наявність рівноправних варіантів, а на другому етапі «повного змішання» формується мішана говірка [25, 131].

Крім сел з мішаними говірками, є і такі села, де функціонують дві окремі говірки, що не виритили своєї самостійності. Це явище спостерігається в тих селах, де представники різних діалектів мешкають компактними групами і зберігають територіальний розподіл. Чотири говірки фіксують, наприклад, у Тараклії і с. Нові Вале-Пержі [5, 233]. Дві говірки зберігаються в селах Вайсал, Валя-Пержі, Кубей.

Різноманітність типів мішаних говірок потребує різного підходу при картографуванні. Усі досліджувані села поділяються авторами АБГ на кілька груп: 1) з єдиною немішаною говіркою; 2) з кількома самостійними говірками; 3) з такими мішаними говірками, в основі яких лежить одна говірка, що визначає структуру говірки в цілому [5, 233-234].

До другої групи мішаних говірок, в основі яких лежить не одна, а кілька говірок, належать, наприклад, говірки сел Қалинчака, Болгарійки, Кайраклії [5, 234]. До цієї групи, на думку укладачів атласу, належить і говірка с. Зоря. У селі функціонують дві говірки — південна балканська і фракійська. «У Камчику до сих пір чітко розмеж-

овуються дві говірки», — писали автори Атласу [1, 14]. Носії цих говірок мешкають у різних частинах села — горній і дольній, на картах говірки мають позначки 46а і 47б [1, 22]. Подібною є вайсальська говірка; носії ямбольської говірки мешкають у «горному» Вайсалі, а носії фракійської говірки — у «дольному» південному Вайсалі.

Мішана говірка характерна, наприклад, для Паркан, де в результаті взаємодії південно-східної і північно-східної говірок утворилася мішана говірка з великою кількістю дублетних форм [1, 21]. І таких мішаних говірок на досліджуваній території, як відзначають укладачі атласу, багато [1, 21].

Дослідники відзначають, що при співіснуванні північно-східного і південно-східного типів говорів зазвичай перемагає північно-східний тип рефлексів *ятя*, і насамперед у лексемах, які не мають форм без чергування: — *време, семе, неделя*, але зберігаються форми *бяли, лятен, смяшен*, тому що є форми *бял, лято, смях* [25, 136]. Тобто, в тих говірках, де при зіткненні північного і південного типів континуантів *ѣ(Ѓ)* перемагає північний, заступлення [а] відбувається передусім у тих словах, де ця вимова не підтримується аналогією [1, 33]. Суттєві відхилення від типової рефлексії *ѣ(Ѓ)* спостережено у говірці с. Кубей, у якій під впливом сусідньої сливенської говірки функціонують слововформи з іншими рефлексами *ѣ(Ѓ)* — *ниделя, време, семе, направети, турети*. Зауважимо, що вплив сливенської говірки наявний лише у тих словах, які у північно-східних говірках не мали чергувань *а//е*; у кубейській говірці зафіксовано *смях — смяшен, ляту — лятен, бял — бяли* та ін. [3, 23].

Так, фракійська енікьойська говірка зазнала значних змін після переселення мешканців села у Приазов'є і заселення нових переселенців: затвердився північно-східний тип вимови *ятя*, втрачено членні форми *о*— діалекту, форма числівника *иден*, характерна для фракійських говірок; частка майбутнього часу *жъ*.

Втрачені і лексичні маркери фракійської енікьойської говірки: *штерка* (сучасне *дъштеря* 'дочка'), *прижгило* (сучасне *привизло* 'ручка відра'), *гудук* (сучасне *куркан* 'індик') [31, 104].

Тенденція до уніфікації форм при чергуванні *а/е* у говірці с. Райнівка призводить до втрати форм *жеби, чеши* і т.п. [9: 256]. Та ж тенденція до уніфікації форми спостерігається і при дослідженні *ятя* у випадках з нестабільною нестійкою фонетичною позицією [9, 256].

Артикль —о у мішаних говірках поступається артиклю —ъ. З'являється енклітика *гъ* (*га*) на місці *йъ* (*йа*) [24: 134]. При співіснуванні часток форм майбутнього часу *ша*³ *жа* зазвичай перемагає перша (карта № 66) [25: 140].

У сучасній райнівській говірці форми вказівних займенників *тоа, таа, теа* витісняють форми *тос, тас, тес*. У морфології дублетних форм відзначено значно менше. У сучасній вайсальській говірці поширені дублети *ора-хора, хубаф-убаф, хубуу-убуу*, у яких перші форми з *х* є більш вживаними.

Необхідно відзначити, що дієслово *харесвам* корінні мешканці «горного» Вайсалу завжди вимовляють з *х*. Таким чином, у сучасній вайсальській говірці є тенденція до зберігання початкового *х* (перед голосним) [9, 249]. Форми із збереженням початкового *х* (*хора, хубаф*) слід вважати північновайсальськими, форми без *х* (*ора, убав*) — південновайсальськими [9, 250]. Відзначається також і процес поширення займенника *га* і витіснення форми *а* у вайсальській говірці і у дянівській (у Приазов'ї).

Як відомо, у повоєнний час болгарську мову в селах з болгарським населенням в Україні у школах заступила російська, що позначилось на розвитку цих говірок. Унаслідок запровадження викладання в школах та інших навчальних закладах російської мови та активізації міжетнічних контактів відбулися зміни говірок, насамперед на лексичному рівні внаслідок запозичень слів, усталених зворотів; при цьому менш динамічною залишилася фонетична та граматична будова говірок.

Українське і російське мовне оточення щодо граматичної будови відрізняється від болгарських говірок, які в цілому зберігають балканський граматичний тип. Оскільки між носіями болгарських говірок і неболгарським оточенням понад 200 років існували контакти і взаємодія різного ступеня інтенсивності, то закономірно ці контакти зумовили зміни структури переселенських говірок і трансформацію артиклевих форм. Найбільш нестабільними в болгарських переселенських говірках є форми артикля чоловічого роду однини *-ъ* або *-о*, які сприймаються носіями говірок як закінчення. У змішаних говірках члена форма *-о* заступається артиклем *-ъ*.

Оцінюючи роль і питому вагу запозичень з російської та української мов в болгарських говірках, доцільно згадати думку Л.В. Щерби про два типи двомовності: «змішаний», при якому відбувається перехід мовців з однієї мови на іншу, залежно від ситуації і теми спілкування (характерно для с.Вільшанка, Тернівка, Червонознам'янка), і «координований», при якій кожна з мов існує в індивіді окремо, що характерно, наприклад, для болгар Болградського району Одеської обл. Тут болгарі мешкають компактно і найменше зазнали впливу українських та російських говірок. Повсякденні зв'язки з позаболгарським середовищем

обмежені невеликою кількістю комунікативних ситуацій, що зумовило незначну кількість лексичних запозичень.

Двомовність у такій ситуації досить умовна, оскільки більшість болгар не знає української мови. У школах її почали вивчати тільки з 1991 року. Утвердження російської мови як державної, закриття болгарських шкіл у 30-40 рр. ХХ ст. зумовило занепад і поступову функціональну і структурну деструкцію болгарських говірок. Той факт, що мова в (мікро)соціумі перестає виконувати престижні функції, знижує її авторитет і зменшує опір інтерференції, сприяє закріпленню нововведень з боку двомовних носіїв. Відродженню національних культур, що почалося в 80-і роки ХХ ст., сприяло відновлення викладання болгарської мови у селах з болгарським населенням та в деяких містах, де є болгарські громади (м. Одеса, м. Ізмаїл, м. Київ, м. Бердянськ Запорізької обл.). Функціонуючи в умовах соціальної і національної рівноправності, мова болгарської меншини в сучасній Україні має належні умови для вільного й безперешкодного розвитку. У 90-і роки почалось і вивчення української мови в болгарських селах Бессарабії, з'явилися нові агенти і канали комунікативного зв'язку: освіта і книга, сприяє взаємообміну і збагаченню культур двох народів. Але позиція державної української мови в цьому регіоні є слабкою, і за типологічною характеристикою ситуація відповідає асиметричній двомовності, оскільки російська мова фактично зберегла позиції мови міжнаціонального спілкування у регіоні, і зокрема серед болгар.

В Одеській області 29 тис. болгар вказали як рідну російську мову, 3 тис. — українську і 117 тис. — болгарську. В Кіровоградській області інша ситуація. Тут з 2205 болгар болгарську мову вважають рідною лише 544 особи, російську — 175, а українську — 1481. В АР Крим найбільша кількість болгар вважають рідною російську мову — 1456 із 1877 [10].

Сьогодні в болгарських селах Одеської області використовуються дві мови-посередниці — російська і болгарська діалектна, що відповідає поняттю «екзогенна» мовна ситуація (двокомпонентна за Л.Б. Нікольським) [29]. Кожна мова має своє функціональне навантаження — російська мова використовується як офіційна, а болгарська діалектна як розмовна; мовна ситуація може бути охарактеризована як незбалансована екзогенна: у мовному репертуарі індивіда спостерігається конкуренція різних форм існування мови — літературна, розмовна, мезолект, діалект та ін. У цій ситуації наявні маркери, які належать до різних нормативних статусів.

На метамові типології мовних ситуацій, де L_{mai} — велика мова, якою володіють більш 1/4 населення — це в регіоні російська офіційна і болгарська діалектна, L_{min} — мала мова, якою послуговуються від 5 до 25% населення (албанська, гагаузька, молдавська); $L_{спес}$ — особлива мова, що вивчають у школі (українська мова і болгарська літературна), мовна ситуація в болгарських селах компактного проживання в Одеської обл. за схемою Стюарта — Фергюсона має такий вигляд: $SL = 2L_{mai} + 2L_{min} + 2L_{спес}$ [29, 261].

Сьогодні в болгарських селах Одеської обл. ще стійкою є позиція діалекту, як і позиція російської мови, але простежується тенденція до посилення впливу на мовний розвиток регіону державної української. Можна прогнозувати послаблення позицій російської мови як основної в офіційному спілкуванні, що швидше відбуватиметься в колах інтелігенції і повільніше — у сільській місцевості. Прогнозуємо, що у діалекті поступово збільшуватиметься кількість запозичень з української мови. Випускників шкіл у болгарських селах сьогодні можна назвати білінгвами, полілінгвами (володіють російською, українською та ін. мовами.) і диглосними (спілкуються на рідному діалекті, а в школі вивчають літературну болгарську).

На сталість / змінність досліджуваних говірок впливають екстралінгвальні фактори: географічна ізольованість або відкритість, компактна або дисперсна форма розселення, віддаленність або наближення до культурних центрів, однорідність або різномірність етнічного складу поселень, сусідство з більш або менш розвинутою в соціальному плані спільнотою, власна культурна розвинутість або нерозвинутість, рівень матеріального забезпечення діалектоносіїв.

Дослідники відзначають роль школи, церкви, професійної діяльності, але згадують і значення «лояльності міста», адаптацію у місті завдяки постійним поїздкам до роботи і спілкуванню зі службовцями і фахівцями під час подорожі, спілкування з торговцями, ремісниками, що мешкають у селі.

Сільські професії залишаються останніми bastionami діалектних систем, тому що забезпечують не лише комунікацію, але й професійне спілкування, що вимагає спеціальної мови.

Для досліджуваних говірок характерні ті ж тенденції розвитку, що відзначені діалектологами і для інших діалектних систем [15, 20-21]:

1) зменшується кількість носіїв т. зв. «чистого» діалекту;

2) звужується сфера використання говірок;

3) творяться мішані говірки (напівдіалекти, регіолекти) внаслідок взаємодії з іншими говірками та інослов'янськими системами;

4) спостережено соціальне та ситуативно-стилістичне варіювання діалектів;

5) зафіксовано негативне оцінювання діалектоносими своєї говірки і свідоме орієнтування на державну мову.

Але болгари в Україні, попри дію у різний час несприятливих чинників, виявилися стійкими щодо збереження етнічної самоідентичності. Цьому сприяло його компактне розселення у Прутсько-Дністровсько-Дунайському межиріччі і в Надазов'ї, а також те, що більшість болгар було зайнято у сфері сільськогосподарського виробництва; селянство ж, як відомо, послідовніше й триваліший час зберігають традиції свого народу чи своєї етнографічної групи [24, 40]. Чинником, який об'єктивно і сприяв асиміляції болгарського етносу, є „їхня близькість за мовою і культурою до східнослов'янських народів, відсутність національної автономії, міграції за межі компактного розселення, урбанізація, етнічно-мішані шлюби”, а також ослаблення і втрата в минулому зв'язків з метрополією [24, 41]. На наш погляд, на ступінь збереження етносу найбільшою мірою впливає ізольованість регіону від міського впливу, міської культури, що сприяє збереженню духовної культури, архаїчних рис побуту.

Однак процеси етнічної асиміляції серед болгар не слід перебільшувати. У вирі складних політичних, соціальних і культурних процесів, при постійному удосконаленні і розвитку українського етносу, в наш час спостерігаємо ренесанс етнічних спільнот України [24, 41].

У цілому ж для досліджуваного регіону характерним є незворотний рух у напрямку редукції складних форм традиційної соціонормативної культури. Ця редукція супроводжується і змінами структури говірок внаслідок впливу східного слов'янства.

Література

1. Атлас болгарских говоров в СССР / Вступительные статьи. Комментарии к картам ; сост.: С. Б. Бернштейн, Е. В. Чешко, Э. И. Зеленина. — Москва : АН СССР, 1958. — 84 с.
2. Барболова З. Говорът на българите в с. Кирнички, Бесарабия / З. Барболова, В. Колесник. — Одеса : Астропринт, 1998. — 160 с. — (Българските говори в Украйна; вип. 1).
3. Барболова З. Особенности на българския говор в с. Червоноармейское (Кубей), Болградски район, Одесска област в Украина / З. Барболова. — Одеса : Астропринт, 1999. — 152 с. — (Българските говори в Украйна; вип. 2).
4. Бернштейн С. Б. О языке города Болграда / С. Б. Бернштейн. — М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1950. — С. 225-231. — (Ученые записки Института славяноведения АН СССР. — Т. 2).
5. Бернштейн С. Б. Опыт классификации болгарских говоров СССР / С. Б. Бернштейн, Е. В. Чешко. — М.-Л. : Изд-во АН СССР, 1951. — С. 327-343. (Ученые записки Института славяноведения АН СССР. — Т. 4).

6. Бокова П. Българският диалект сред буджакското многоезичие. Върху материали от с. Суворово (Шекерлик-Китай), Украйна / П. Бокова. — София, 2001. — С. 381-386. — (Българският език през XX век).
7. Български диалектен атлас. Обобщаващ том. I — III. Фонетика. Акцентология. Лексика / Гл. ред. Т. Бояджиев. — София : БАН, 2001. — 680 с.
8. Български етимологичен речник / ред. кол.: Рачева М., Тодоров Т. — София : Академично издателство «Проф. Марин Дринов», 2002. — 886 с.
9. Бунина И. К. Лексический состав говора ольшанских болгар / И. К. Бунина. — М. : АН СССР, 1953. — С. 3—84. (Статьи и материалы по болгарской диалектологии. — Вып 3).
10. Всеукраїнський перепис населення 2001 р. // Офіційний сайт Державного комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua.
11. Георгиева С. Фонетични особености на говора на село Заря, Одесска област (Україна) / С. Георгиева. — Одеса : Друк, 1999. — С. 348-353. — (Україна і Болгарія: віхи історичної дружби).
12. Георгиева С. И. Особенности морфологической системы болгарского говора села Заря, Одесской области / С. И. Георгиева. — Одеса : Астропринт, 2002. — С. 231-234. — (Слов'янський збірник; вип. IX).
13. Георгиева С. І. Основні риси болгарської переселенської говірки с. Зоря : тексти / С. І. Георгиева. — Одеса, 2005-2006. — (Одеська болгаристика. — Вип. 3-4).
14. Георгиева С. І. Болгарська переселенська говірка мішаного типу: стан та етапи формування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.03 : Слов'янські мови / С. І. Георгиева. — Київ, 2006. — 24 с.
15. Герд А. С. Диалект — региолект — просторечие / А. С. Герд. — Москва, 1998. — (Русский язык в его функционировании)
16. Гриценко П. Ю. Болгарські говірки України як феномен культури / П. Ю. Гриценко. — Київ : Наукова думка, 1995. — С. 42-49. — (Відродження мов і культур західних та південних слов'ян в Україні)
17. Журавлев В. К. Говор села Криничное (Чешма-Варуита) / В. К. Журавлев. — М. : АН СССР, 1955. — С. 18-62. — (Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР. — Вып. 7).
18. Журавлев В. К. Говор села Криничное (Чешма-Варуита) / В. К. Журавлев. — М. : АН СССР, 1958. — С. 64-85. — (Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР. — Вып. 8).
19. Зеленина Э. И. Словарный состав суворовского говора / Э. И. Зеленина. — М. : АН СССР, 1955. — С. 63-114. — (Статьи и материалы по болгарской диалектологии СССР. — Вып.7).
20. Зеленина Э.И. Сравнительный тематический словарь трех болгарских сел Молдавии / Э.И. Зеленина. — София : БАН, 1981. — 178 с. — (Българска диалектология: Проучвания и материали. — т. 10)
21. Колесник В. А. Евгеновка (Арса). Ономастика. Говор : словарь / В. А. Колесник. — Одесса : Гермес, 2001. — 288 с.
22. Колесник В. О. Дебалканізація болгарських переселенських говірок в Україні. Граматична система / В. А. Колесник. — Одеса : Астропринт, 2003. — 352 с.
23. Маркова Л. В. Некоторые тенденции в развитии культуры быта болгар юго-западных районов СССР / Л. В. Маркова. — М., 1966.
24. Наулко В. Сучасні етнічні процеси серед болгарської діаспори України / В. Наулко. — Київ, 1998. — С. 37—43. — (Матеріали міжнародного круглого столу «Болгари в Україні: в пошуках національної ідентичності (минуле і сучасність)»)
25. Стойков Ст. Българска диалектология / Ст. Стойков. — София, 2002.
26. Стоянов І. А. Болгарська мова в Україні: проблема функціонування і розвитку лексики : автореф. дис. на здобуття ступеня докт. філол. наук : спец. 10.02.03 : Слов'янські мови / І. А. Стоянов. — Київ, 1995. — 43 с.
27. Стоянова Е. П. Феномен збереженого слова: етномовний та соціолінгвістичний аспект острівного писемного дискурсу / Е. П. Стоянова. — Київ, 2004. — 280 с.
28. Топалова С. За историята и езика на туканците в Бесарабия (с лингвистичен материал от Болградско) / С. Д. Топалова. — Велико Търново, 1995. — С. 389-400. — (Българите в Северното Причерноморие. — Т. 4).
29. Топалова С. Д. Языковая ситуация болгарских сел юга Украины / С. Д. Топалова. — Одеса : Астропринт, 2002. — С. 265—271. — (Записки з загальної лінгвістики. — Вип. 5)
30. Топалова С. Д. Говорът на село Калчево Болградско, Бесарабия. Речник / С. Д. Топалова. — Одеса, 2009. — 350 с. — (Българските говори в Украйна. — Т. 5)
31. Чешко Е. В. Итоги работы по составлению лингвистического атласа болгарских говоров в СССР / Е. В. Чешко. — Москва-Ленинград, 1950. — (Ученые записки Института славяноведения АН СССР. — Т. 2).

Георгиева С. И. Тенденции развития болгарской диалектной системы в Украине. — Статья.

Аннотация. Статья посвящена исследованию болгарских переселенческих говоров в Украине, современное состояние языковой системы которых практически еще не исследованы, хотя обследование и составление целостного инвентаря маркеров разных языковых уровней является очень важным также и при выяснении генетической близости исследуемых переселенческих говоров к говорам в метрополии.

Ключевые слова: болгарский этнос, островной язык, болгарские переселенческие говоры, мешаный говор, диагностирующие диалектные маркеры.

Georgiyeva S. Trends of Bulgarian Dialect System in Ukraine. — Article.

Summary. The article investigates the current state of the Bulgarian Migrants dialects in Ukraine, as well as the current state of the language system, both of which have not yet been investigated, notwithstanding the fact that the survey and compilation of holistic inventory markers of various language levels is very important for elucidating the genetic proximity of the studied Migrant dialects to the dialects in the metropolis.

Key words: Bulgarian ethnos, dialectology, mixed dialect, Bulgarian migrant dialects, the diagnostic markers of dialect.